

До ювілею — 370 днів!

Другого жовтня у нас у редакції свято: козельщинська «районка» відзначає свій День народження.

Скільки зим, скільки весен прошуміло над її шпальтами; скільки доріг пройдено, об'їхано, скільки подій, зустрічей, портретів, розмов описано — не злічити... Хоча ні: роки пораховано: нам — вісімдесят дев'ять, наступного року будемо святкувати ювілей. А про реішту — чиста правда. Не злічити газетних рядків і їхніх героїв; не злічити безсонних ночей у роботі над статтями і всього спектру емоцій, викликаних ними. Та ми й не намагаємося цього робити. Просто виконуємо свою роботу — пишемо щоденник сучасності, такий собі всеохрестій літопис Козельщинського краю. Можливо, зараз він сприймається не так, як бачили його через 90 років наші підлітки.

— своєрійний літопис Козельщинського краю. Можливо, зараз він сприймається не так, як бачили муттвого через 90 років наші нащадки. Але, безумовно, це буде цікаво. Як цікаво нам зараз гортати старі підшивки газети тридцятих, сорокових, п'ятдесятих років. У нашій редакції зберігаються підшивки «районки», починаючи з 1949 року; старіші — 1944-1948 року — у Полтавському обласному архіві. А найпершу можна побачити лише у Києві, у Національній бібліотеці України імені В.І.Вернадського. Саме про неї, нашу «прабабусю», — козельщинську газету «Розгорнутим фронтом», про її працівників і дописувачів — стаття нашого постійного автора, киянки Тетяни Мячкової

Звідти починалися «Козельщинські вісті»

З 1930-х років у Козельщинському районі Полтавської області почала виходити газета «Розгорнутим фронтом». Перший номер побачив світ 2 жовтня 1930 року. Спочатку вона виходила двічі на п'ять днів і мала тираж 1700 примірників. Як інші «районки», газета була органом районного партійного комітету, районного виконавчого комітету та районної ради професійних спілок. У 1932 році до неї додано літературну сторінку. З 1933 по 1934 роки друкувалася так звана «Молоднечка сторінка»

Під час Другої світової війни з вересня 1941 по 1944 рік газета «Розгорнутим фронтом» не виходила. Відновлення роботи редакції відбулося 1 травня 1944 року. Газета змінила назву – «За честь Батьківщини» і стала виходити 8 разів на місяць у кількості 750 примірників. До 1960 років її тираж збільшився до 2500 примірників, а частота виходу — тричі на тиждень.

Але повернемося до початку. Вважалося, що у газеті «Розгорнутим фронтом» після закінчення Бреусівської семирічної школи почав публікуватися майбутній письменник Олесь Гончар. Навіть у його біографії, що зберігається у Кисві у Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України зазначено: «1933–1934 рр. — літработник районної газети «Розгорнутим фронтом», с. Козельщина Полтавської області».

Я переглянула номери козельщинської газети за 1930-1931 роки, що зберігаються в архіві Книжкової палати України (з 1932 року — в НБУВ) і знайшла допис Олеся Гончара «Неписьменні не вчаться» про налагодження освіти у Хорішках (12 листопада 1931 р., № 116) та першу замальовку «На буксир» про освіту у Бреусівці (6 грудня 1932 р., № 127).

The image shows a full-page spread of the newspaper 'Rozgorntym Frontom'. The top half features a large masthead 'Rozgorntym Frontom' with the subtitle 'Organ Kozel'shans'kogo RPK, RVK ta RPPC'. Below the masthead is a date 'Жовтень 1934 року' (October 1934) and a column 'Неділя 30 вересня 1934 року' (Sunday, September 30, 1934). The main article is titled 'СУМЛІННА КОЛГОСПНА ПРАЦЯ... ДАЕ ВИСОКИЙ УРОЖАЙ' (Sumlinna kolkospna pracy... dae visokiy urожaj). Other sections include 'У Попенкової Ганні виродило 300 цит. буряка на га' (U Popenkovoi Hanni virodilo 300 cit. burjaka na ha), 'Занінчили уборони' (Zaninchili uboroni), and 'Посилити реагування на робселькорівські замітки по всіх напрямках' (Posilitsi reaguvannya na robsselkoriv'ski zamitki po vsix naprymakh). The bottom half contains several columns of text, some with small illustrations, and a large central illustration of a tractor and agricultural machinery.

Тобто майбутній письменник почав співпрацю з газетою ще школярем. Саме на початок 1930-х років припадає його знайомство з художником Іваном Дряпаченком. За спогадами письменників Олеся Гончара та Олеся Юрена, художник «підроблявся» у редакції тим, що вирізував карикатури на прогульників та розкрадаців». Олеся Юренко

який теж працював у редакції газети «Розгорнутий фронтом», згадує, що Іван Дряпаченко виготовляв для газети заставки та заголовки на лінолеумі. Маєтесь на увазі техніка високопродукту - ліногравюра. На лінолеумі вирізали малюнок, потім накатували на нього типографською фарбою і робили відбиток на папері. Переглянувшись всі номери до 1936 року (рік смерті художника), я знайшла чимало безіменних малюнків та карикатур. На жаль, усі вони

художника), я знашла чимало безіменних малюнків та карикатур. На жаль, усі вони були без зазначення авторства.

За довоєнні роки газета «Розгорнути фронтом» змінила зовнішній вигляд. З видання невеликого формату на неякісному папері та з мальованими ілюстраціями воїн перетворилася на солідну газету з фотографіями. Покращилася якість друку. Алжир не змінився зміст (утім, тоді він і не міг)

змінитися). Переглянутий мною значний масив інформації висвітлює картину скрутного становища українського села у 1930-х роках і дає уявлення про жахливі умови, у яких жили мешканці сіл Козельщинського району, зокрема Іван Дряпаченко, який при цьому ще й намагався залишатися Художником з великої літери.

Сторінка за сторінкою, з року в рік —
боро́тьба:

«Всі зайвини хліба – державі! Василівська сільрада ухвалила продати державі 3020 пудів зерна» (1931 рік, сількори: Дряпаченко, Оснач, Бойко).

«Бреусівка. Управа колгоспу творить ма-
хінації» (1932 рік, бригада «РФ»: Павленко,
Василенко, Юрченко).

«За прикладом сількорів с. Василівки та с. Пісок розгортаємо боротьбу за насіння та за ощадсправу» (1932 рік, бригада «РФ»: Кульбачка, Геращенко, Дряпаченко, Бондаренко).
«Сергій Кравченко – куркуль» (1932 рік

«Пригарівка. Догляд за кіньми і досі не

«Судити за зрив стінгазети» (1933 рік).

«Судити за збрив спінгазети» (1933 рік, сількор Ів. Бреславець).

«Крадуть буряки» (1933 рік, сількор Ол. Богнік).

«Свинаря вигнати з комсомолу» (1933 рік, юнкор Чернявський пише, що його персонаж відмовився працювати на тракторі

бо «плохої») і таке ін.

Під такими гаслами друкувалися статті у довоєнний період. Серед дописувачів газети зустрічається багато різних прізвищ, зокрема Трет'як, Дробах, Миргородський та інші. За кожним селом було закріплено по сількору. З 1936 року в газеті почали зазначати авторство під агітаційними малюнками (Єлісеєв, Сідоров, Колосов, Просвіров, Черемніх та інші), з'являються фотознімки керманиці Радянського Союзу та України

Друковане слово у СРСР завжди було рупором пропаганди. З центральних газет і до низів — сільської преси «трудящіся маси», працюючи заради «світлого комуністичного майбутнього», мали звітуватися про досягнення на шляху до нього. Але це вже історія. Історія, яку донині можна прочитати на сторінках радянських періодичних видань. Їх зберігає відділ формування і використання газетних фондів Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

Використана література:

Використана література.
Каталог «Газети України 1930–1934
рр. у фондах Національної бібліотеки ім.
В.І.Вернадського», Київ, 2004.

Бібліографічний довідник «Періодичні видання УРСР 1917–1960. Газети», Харків, 1965

*Тетяна МЯЧКОВА,
мистецтвознавець, архівіст,
член Національної Спілки
журналістів України,
и Канади*